

Олександра Могильна

студентка 2 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів і
природокористування України

Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення*

Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення має велике значення в системі кримінального права, оскільки вона відображає внутрішній стан особи, що вчинила кримінальне правопорушення, а також її ставлення до свого діяння та наслідків, що можуть із нього випливати. Вона включає в себе різноманітні елементи, такі як вина, намір, мета та мотив, які впливають на кваліфікацію дій особи та визначення відповідальності. У цьому контексті заслуговує на увагу питання про те, як формуються та еволюціонують ці поняття в залежності від суспільних і правових змін, які відбуваються в Україні.

Розвиток концепції суб'єктивної сторони кримінального правопорушення простежується ще з давніх часів, коли основну увагу приділяли поняттям вини та відповідальності за вчинення злочинів. Історично уявлення про винність змінювалося залежно від суспільних норм і моральних принципів. Наприклад, на ранніх етапах кримінального права акцент робився на формі провини — чи була вона умисною, чи необережною. Проте в сучасному кримінальному законодавстві України більш детально прописані різновиди вини, що відповідають потребам правозастосування.

Вина, як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони, може проявлятися у різних формах: умисел та необережність. Прямий умисел означає, що особа усвідомлює свої дії та бажає їх наслідків, тоді як непрямий умисел вказує на бажання, яке не є основним, але особа впевнена, що наслідок може настати. З іншого боку, необережність може бути виявлена у злочинній самовпевненості — коли особа не передбачає можливість настання небажаних наслідків — або в злочинній недбалості, коли така особа не проявляє належної обачності [1, с. 204].

* Наукова керівниця – *Світлана Ковальова*, доцентка кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України

Спільно з цією концепцією важливо розглядати й мотиви і мету злочинних діянь. Мотиви можуть бути різними – від корисливих до ідеалістичних. Наприклад, особа може вчиняти злочин заради особистої вигоди, але в деяких випадках, як це видно з судової практики, злочини можуть вчинятися й з altruistic motives, наприклад, у випадках активного спротиву угрупованням, які завдають шкоди суспільству [3, с. 57–60].

Особливо варто підкреслити роль судової практики в розумінні суб'єктивної сторони злочинів. Кожний новий випадок, розглянутий у судах, формує нові правила і стандарти, які можуть виявитися критично важливими для визначення вини, а отже, й відповідальності злочинця. Часто практика судів створює прецеденти, які потім стають основою для правозастосування в подібних справах [4, с. 221-227].

Взаємозв'язок суб'єктивної та об'єктивної сторін кримінального правопорушення є складним та багатограним. Для правильної юридичної класифікації важливо враховувати не лише внутрішній стан правопорушника, а й самі обставини вчинення злочину. Це демонструє необхідність комплексного підходу до дослідження, що дозволяє глибше зрозуміти природу злочину в цілому.

Фахівці в галузі кримінального права продовжують закликати до більш детального дослідження суб'єктивної сторони кримінального правопорушення, адже це дозволить удосконалити правозастосування та виховувати в суспільстві належне правосвідомлення. З посиланням на дослідження сучасних культурних, соціальних і правових трансформацій можна стверджувати, що увага до суб'єктивних аспектів злочинності є важливим кроком у побудові ефективної системи кримінальної юстиції, що враховує не лише покарання, а й можливості реабілітації правопорушників [2, с. 512].

Література

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 9-те вид., перероб. та допов. – К.: Юридична думка, 2022. – 1316 с.
2. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. 2-те видання, доповнене і перероблене - К.: Атіка, 2019.-512 с.
3. Гуцуляк М.Я., Костюк Л.О. Поняття, зміст та ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет конференції «Політика в сфері боротьби зі злочинністю». Івано-Франківськ, 2023. С. 57–60.
4. Андрієшин В. В. Ознаки суб'єктивної сторони складів кримінальних правопорушень, пов'язаних з використанням службових повноважень. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2020. № 1. С. 221-227.

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**